

KÜRESEL FİNANS KRİZİNİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

[*Auswirkungen der globalen Finanzkrise auf die Türkei*]

Prof. Dr. sc. pol. Aykut Kibritçiöglü

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İktisat Bölümü
İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı Başkanı
<http://kibritcioglu.com/iktisat/>
kibritci@politics.ankara.edu.tr

Universität Ankara
Fakultät für Politische Wissenschaften
Abteilung für Volkswirtschaftslehre
Leiter der Unterabteilung für Wirtschaftsentwicklung & Außenwirtschaft
<http://kibritcioglu.com/iktisat/>
kibritci@politics.ankara.edu.tr

Bu sunuş; Konrad Adenauer Vakfı Ankara Şubesi ile Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin 23-24 Eylül 2010 tarihlerinde Ankara'da düzenledikleri "Sosyal Piyasa Ekonomisi ve İslam'daki Algılanışı" adlı çalıştayın "Küresel İktisadi Kriz ve Krizle Başetme Stratejileri" başlıklı oturumunda yapılmıştır.

Ankara, 24 Eylül 2010 (09:15-09:30)

1 / 50

Sunuş Planı

Plan der Präsentation

2 / 50

Sunuş Planı

- ❖ ABD'deki Finans Krizinin Dünya ve Türkiye Ekonomilerine Yayılma Kanalları
- ❖ ABD'deki Finans Krizinin Ortaya Çıkışı ve Dünyaya Yayılması
- ❖ Türkiye'de Hükümetin Krize Bakışı ve Aldığı Önlemler
- ❖ Türkiye'deki 2008-2009 Ekonomik Krizinin Temel Etki ve Göstergeleri
- ❖ Küresel Ekonominin ve Türkiye Ekonomisinin Yakın Geleceği?
- ❖ Özet: Temel Sonuçlar ve Dersler

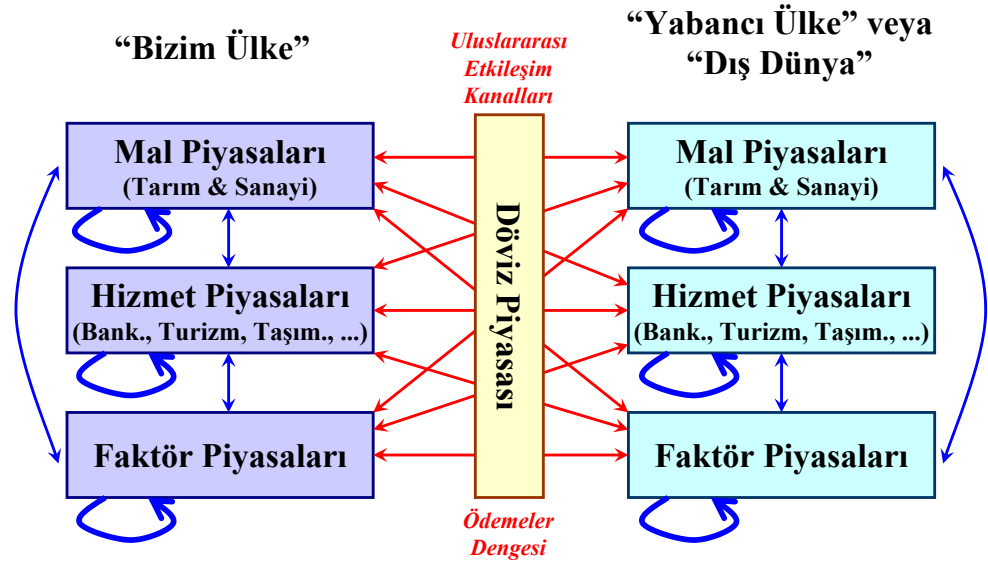
3 / 50

ABD'deki Finans Krizinin Dünya ve Türkiye Ekonomilerine Yayılma Kanalları

*Wirkungskanäle der globalen Finanzkrise
auf die Weltwirtschaft und die Türkei*

4 / 50

Uluslararası Mal, Hizmet ve Faktör Akımları

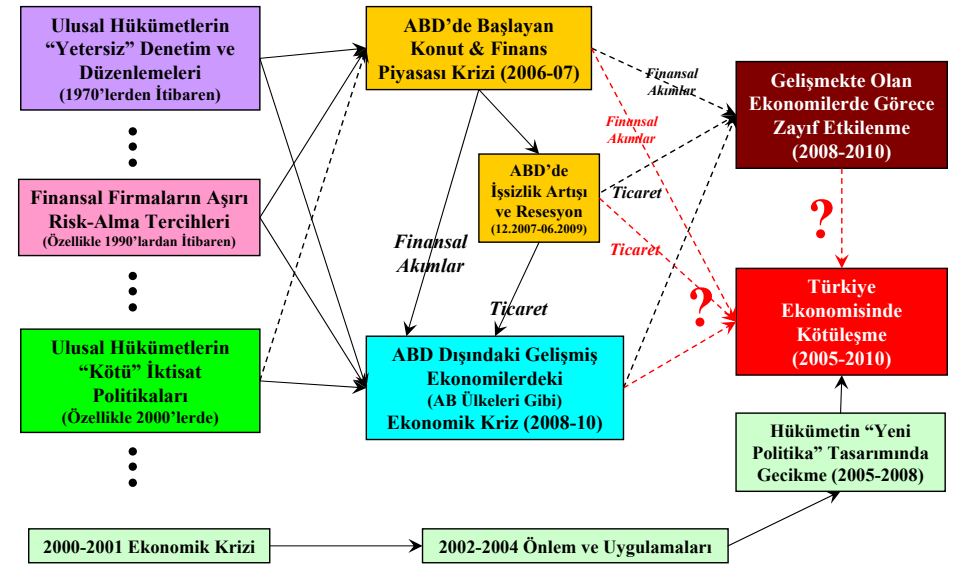

Faktör Piyasaları: İşgücü, Finans, Teknoloji, Doğal Kaynak vb. Piyasaları.
Ekonomik Aktörler: Hanehalkları, Firmalar, Hükümet, Merkez Bankaları vb.

Öncü, çakışan ve geciken değişkenler?

5 / 50

ABD'deki Finans Krizinin Dünya ve Türkiye Ekonomileri Üzerindeki Etkileri (2006-2010)

6 / 50

Küresel Ekonomik Krizin Türkiye'yi (Olası) Etkileme Kanalları Nelerdi?

- ❖ Uluslararası finansal akımlar (zehirli/toxic varlıklar): ✗
- ❖ Uluslararası kredi kanalı: ✓
 - ❖ Küresel likiditedeki daralma nedeniyle yerli bankaların ve şirketlerin yaşadığı dış finansman güçlükleri
 - ❖ Mevduat bankalarının yurtiçi kredilerindeki daralma
- ❖ Yabancı ülkelerin Türkiye'nin mal ve hizmet ihracatına olan talebindeki azalmalar: ✓
 - ❖ Özellikle AB ekonomilerindeki daralmanın yarattığı ihracat düşmesi
- ❖ Tüketici ve yatırımcıların ekonomiye olan güvenindeki azalma ve belirsizlikler de, bu kanallardan Türkiye ekonomisine "bulaşan" olumsuz etkileri güçlendirdi.

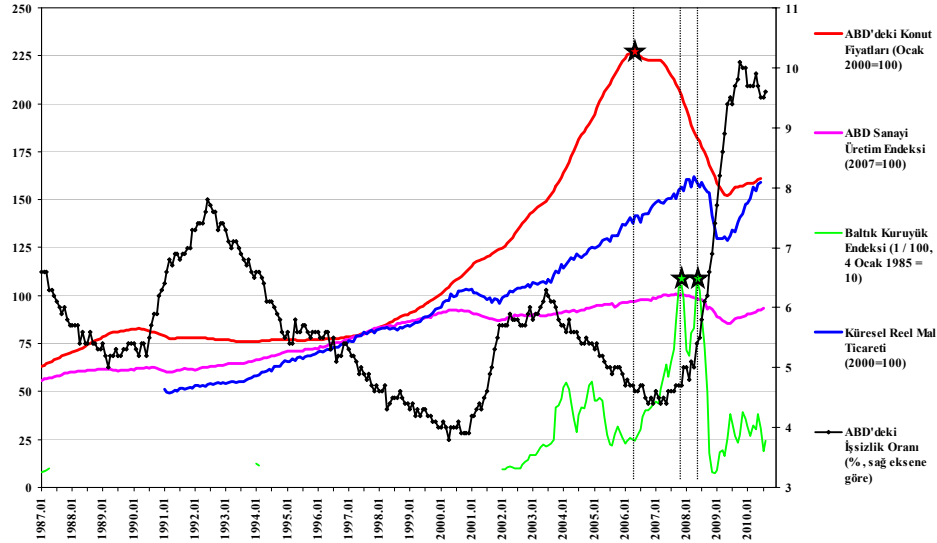
7 / 50

ABD'deki Finans Krizinin Ortaya Çıkışı ve Dünyaya Yayılması

Der Ausbruch der Finanzkrise in den Vereinigten Staaten und ihre weltweite Ausbreitung

8 / 50

Küresel Ekonomik Krizin Gelişimi (2006-2010): Seçilmiş Göstergeler

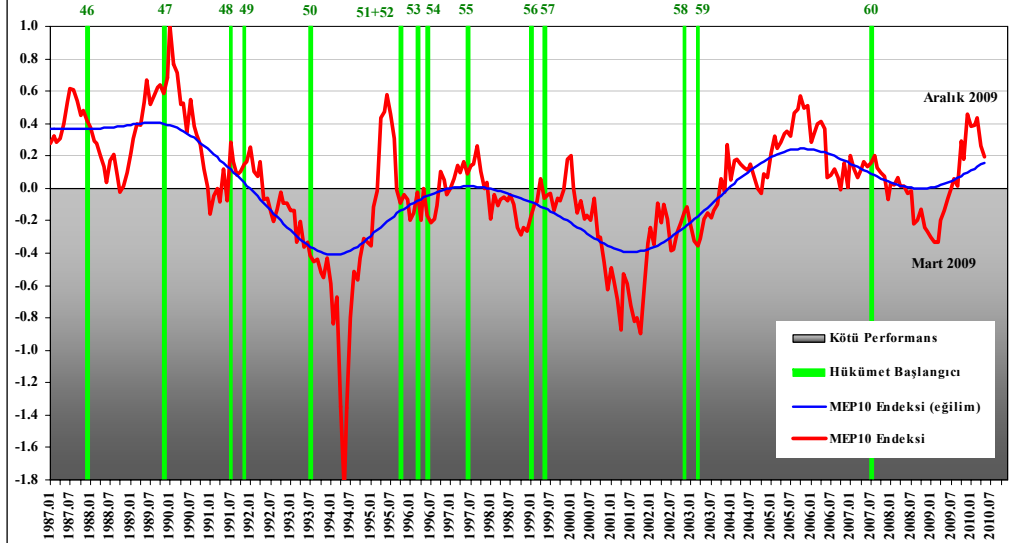

2006-07 yıllarında ABD’de patlak veren finansal kriz özellikle 2008 yılı sonbaharından itibaren dünya ekonomisinin geri kalan kısmına hızla yayılmaya başladı.

Kaynak: Standard & Poors, Fred II Veri bankası; Baltic Exchange (Reuters) ve Hollanda İktisat Politikası Analiz Bürosu (CPB); yazarın kendi hesaplamaları.

9 / 50

Türkiye’de Hükümetlerin Makroekonomik Performansı (MEP10 Endeksi, Ocak 1987 - Haziran 2010)

Seçilmiş 10 makroekonomik göstergenin ortalaması olarak hesaplanan MEP10’daki artışlar iyileşmeye, azalışlar ise kötüleşmeye işaret etmektedir.

Yöntem için Kaynak: Kibritçiöğlu, A. (2007), http://mpr.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

10 / 50

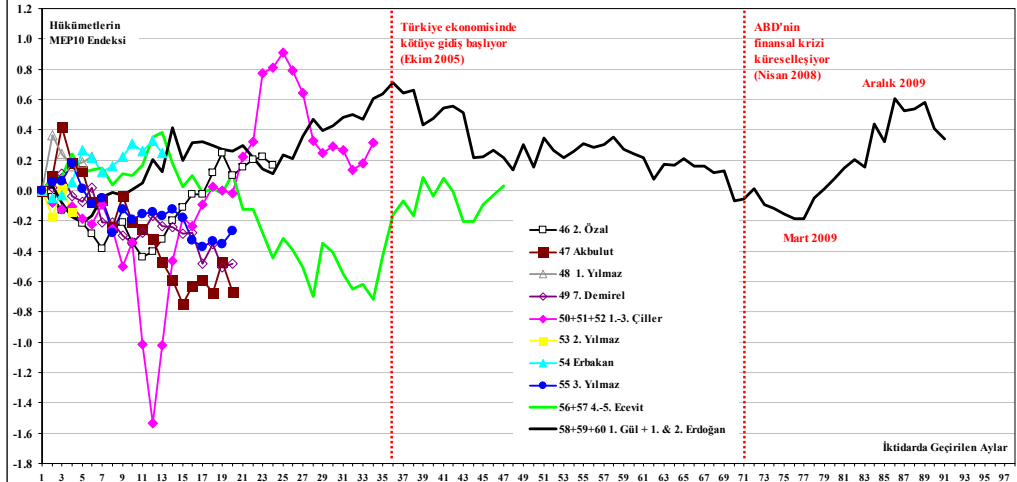
MEP10 Endeksinin Bileşenleri

- X1:** Tüketici Fiyatlarındaki 12 Aylık Artışlar (*Inflationsrate*)
- X2:** Resmî İşsizlik Oranının Trendi (*Trend der Arbeitslosigkeit*)
- X3:** İmalat Sanayii Üretim Endeksindeki 12 Aylık Artışlar (*Wachstumsrate der Manufakturproduktion*)
- X4:** Yıllık Cari Hesap Fazlası / Nominal Hasıla (*Leistungsbilanz / nom. Produktion*)
- X5:** Hazine’nin Ağırlıklı Yıllık Bileşik Faiz Haddi (*Zinsrate*)
- X6:** Kamu Kesimi Borçlanma Gereği / GSYİH (*öffentliche Verschuldungsnotwendigkeit / BIP*)
- X7:** Reel Döviz Kurunun Dengeden Sapma Derecesi (*Abweichung des realen Wechselkurs vom Gleichgewicht*)
- X8:** Döviz Tevdiat Hesapları / M2 Para Arzı (*Grad der Währungssubstitution*)
- X9:** Toplam Dış Borç Stokundaki Yıllık Artışlar (*Wachstumsrate der Auslandsverschuldung*)
- X10:** İMKB Ulusal 100 Endeksindeki 12 Aylık Artışlar (*National-100-Index der Istanbul Börse*)

Kaynak: Kibritçiöğlu, A. (2007), http://mpr.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

11 / 50

Hükümetler Arası Ekonomik Performans Karşılaştırması (MEP10 Endeksi, Ocak 1987 - Haziran 2010)

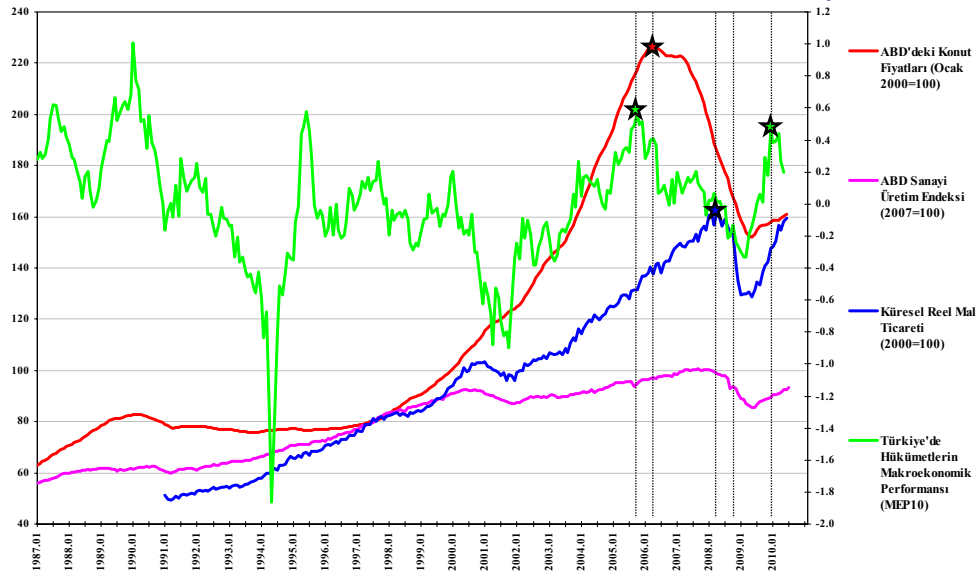

Sekiz yıllık Ak Parti iktidarının ilk üç yılından sonra Türkiye ekonomisinde bozulmalar başladı.

Yöntem için Kaynak: Kibritçiöğlu, A. (2007), http://mpr.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

12 / 50

ABD Krizi, Küresel Kriz ve Türkiye

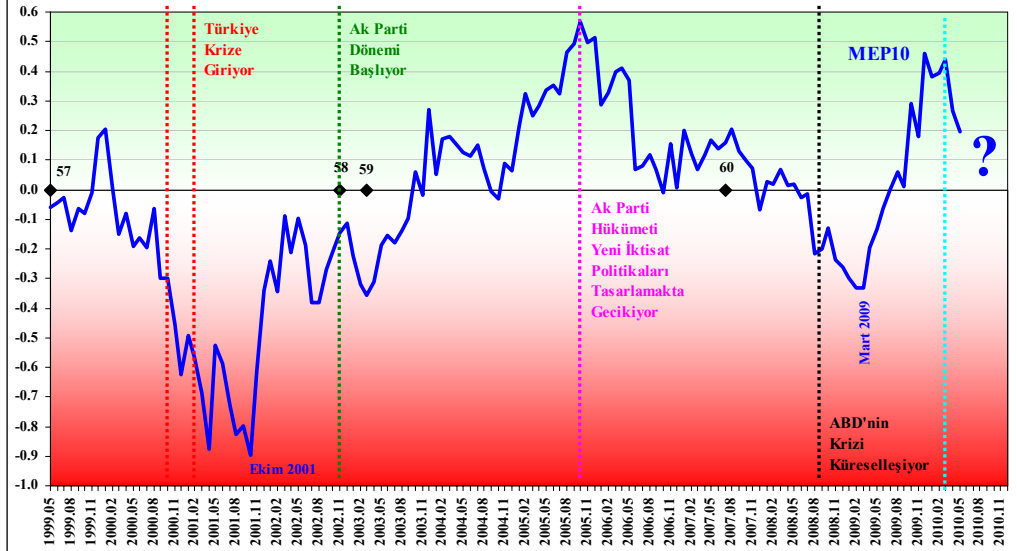

Küresel ekonomik krizin Türkiye'ye sirayet etmesinden iki (hatta üç) yıl önce zaten Türkiye ekonomisinde bozulmalar başlamıştı.

Kaynak: Fred II Veri bankası, Baltic Exchange (Reuters), Hollanda Merkezî Planlama Bürosu (CPB), TÜİK ve TCMB; yazarın kendi hesaplamaları.

13 / 50

Türkiye'de 2008-09'da Yaşanan Ekonomik Kriz Sadece Küresel Krizden Kaynaklanmadı...

Yöntem için Kaynak: Kibritleoğlu, A. (2007), http://mpa.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

14 / 50

Türkiye'de Hükümetin Krize Bakışı ve Aldığı Önlemler

Maßnahmen gegen die Ausbreitung der Wirtschaftskrise in der Türkei (2008-2009)

15 / 50

“Küresel Kriz Türkiye’yi Teğet Gececek” [1]

- ❖ Am 13. Oktober 2008 behauptete der türkische Premierminister Recep Tayyip Erdoğan, dass auch die Türkei die Auswirkungen der globalen Finanzkrise zu spüren bekommen werde, diese seien aber nur *minimal*.
- ❖ Erdoğan betonte, dass die Türkei bereits Lehren aus vergangenen ökonomischen Krisen gezogen hätte und somit bestens vorbereitet sei. Vielmehr gebe es indes einige Herrschaften, die auf den Ausbruch einer Wirtschaftskrise in der Türkei ungeduldig warten, um politischen und wirtschaftlichen Erfolg aus eben dieser Krise zu erzielen.
- ❖ CNN Türk, 20.10.2008: Başbakan Erdoğan, Dicle Üniversitesi 2008-2009 eğitim öğretim yılı açılış töreninde yaptığı konuşmada, küresel ekonomik krize değindi.
- ❖ “Bu küresel kriz de inşallah bizi teğet geçecek” diyen Erdoğan, “Bizi böyle gelip de diğerlerini vurduğu gibi inanıyorum ki kesinlikle vurmayacak, vuramayacak. Çünkü biz rehavete düşmedik, mali disiplinden taviz vermedik, işi sağlama aldık” diye konuştu.

16 / 50

“Küresel Kriz Türkiye’yi Teğet Gececek” [2]

❖ **18.10.2008:** Başbakan Erdoğan Türkiye’nin küresel krizi en az zayıyla atlatacağına inandığını söyledi. Erdoğan:

❖ “Küresel ekonomik kriz dünyada ciddi manada bir etki meydana getirdi. Başta ABD, Japonya, AB üyelerinin etkilendiği bu kriz inanıyorum ki bizi teğet geçecek ve biz bunu en az zayıyla atlatacağız. Ama buna körükle gidenler var. Yangına benzin pompasıyla gidilmez, su pompasıyla gidilir. Hala sorumluluk mevkiinde olanlar ne yazık ki benzin pompasıyla gidiyor. Ne olur bırakın benzin pompasını da su pompasıyla gidin. Varsa bir projeniz, çözüm öneriniz başımız gözümüz üstüne getirin beraber yapalım. Ekonomiden sorumlu tüm bakanlarla, milletvekilleriyle, akademisyenlerle bu konuda sözü olan düşünürlerle devamlı görüşüyoruz. Hamdolsun şu anda bu sorumluluğun bilinci içinde çalışmalarımız devam ediyor.”

17 / 50

Küresel Kriz Türkiye’yi Gerçekten “Teğet” mi Geçti?

- ❖ **05.01.2010:** “Küresel ölçekte yaşanan, hem de çok ağır yaşanan krize rağmen 2009 yılı, Türkiye için o ölçekte zorlu, o ölçekte çetin bir yıl olmamıştır” diyen Erdoğan, kriz etkisini tüm dünyada ağırlaştırırken, kendisinin, “Kriz bizi teğet geçecek” dediğini anımsattı.
- ❖ Erdoğan, bu sözlerinin günlerce, haftalarca, aylarca hafife alındığını ve bu ifadeleri üzerinden çok sayıda olumsuz yorum yapıldığını anlattı.
- ❖ Erdoğan, “Ben, o gün ‘Kriz teğet geçecek’ derken; bir temenniye dile getirmedim, içimden geçeni söylemedim, beklentilerimi ifade etmedim. Tam tersine Türkiye ekonomisinin sahip olduğu gücün, direncin, büyüklüğün farkında olarak bu tespiti yaptım. Benim bu tespitimi OECD, IMF, Dünya Bankası gibi bir çok uluslararası kuruluş da paylaşıyor ve 2010’dan itibaren Türkiye’nin en hızlı büyüyen ülkeler arasında yer alacağını teyit ediyorlar” diye konuştu.

18 / 50

Küresel Krize Karşı Türkiye’de Alınan Önlemler

❖ Önlemler, biraz gecikmenin ardından, küçük paketler halinde zamana yayılmış biçimde alındı:

❖ **18 Şubat 2009, 13 Mart 2009, 25 Mart 2009, 4 Haziran 2009 (Yeni Teşvik Sistemi), 15 Haziran 2009.**

❖ Zamana yayılan bu politika önlem paketleri şu başlıklar altında toplanabilir:

- ❖ Likidite destekleri
- ❖ Vergi ve prim destekleri
- ❖ Üretim ve ihracata yönelik kredi ve garanti destekleri
- ❖ Finansman destekleri
- ❖ Yeni yatırım teşvik mevzuatı

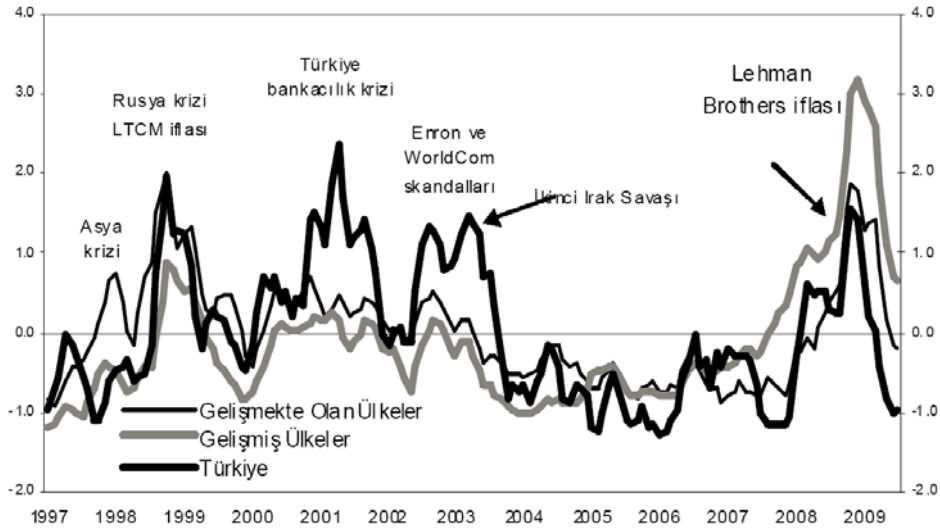
Politika Hedefleri:

- Tüketim harcamalarını artırmak
- İstihdam artışı teşvik etmek
- Sermaye girişlerini teşvik etmek
- Yatırımları teşvik etmek
- KOBİ’lerin üretim ve ihracatını teşvik etmek

Türkiye’deki 2008-2009 Ekonomik Krizinin Temel Etki ve Göstergeleri

Hauptauswirkungen und Indikatoren der Wirtschaftskrise in der Türkei (2008-2009)

Finansal Kırılma Endeksleri (1997-2009)

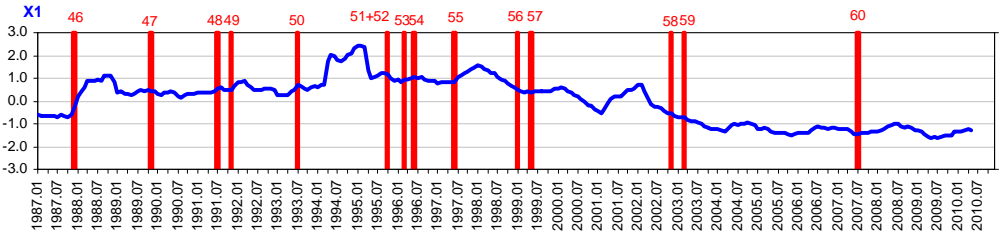

Türk finans sektörü, güncel küresel kriz karşısında hem önceki yakın tarihli krizlerdeki, hem de bugünkü gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerine kıyasla daha az kırılma artışı yaşadı.

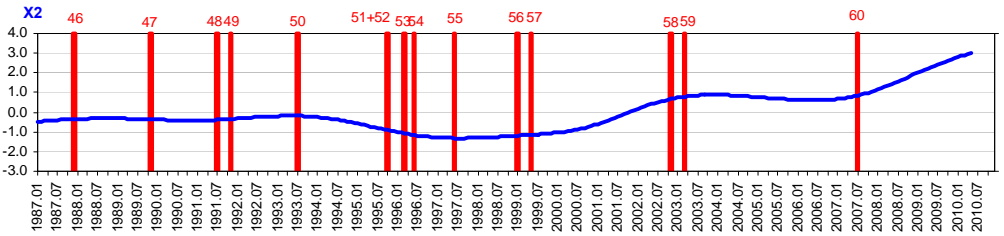
Kaynak: Elekdağ, S. ve diğ. (2010), "Finansal Stres ve İktisadi Faaliyet", *Central Bank Review*, Vol. 10 (July 2010), pp.1-8.

21 / 50

X1: Tüketici Fiyatlarındaki 12 Aylık Artışlar

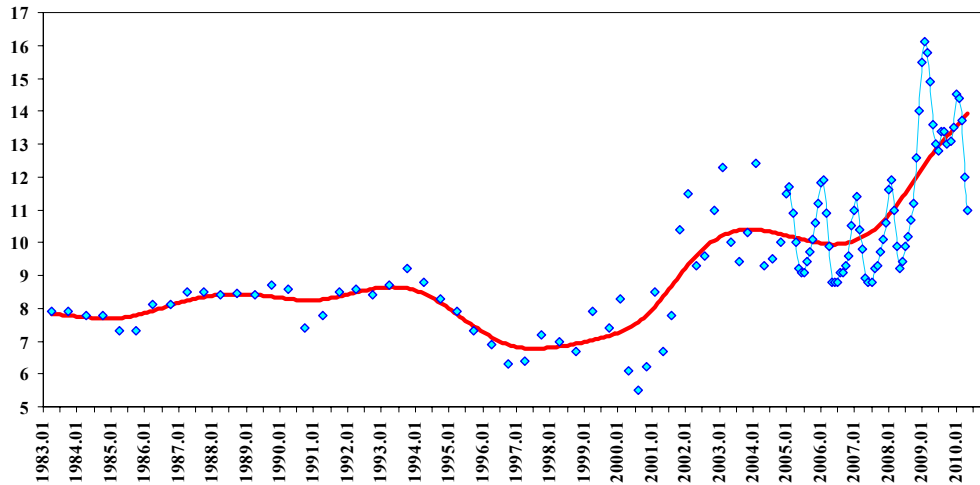
X2: Resmî İşsizlik Oranının Trendi

Yöntem İçin Kaynak: Kibritçiöglü, A. (2007), http://mpra.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

22 / 50

Türkiye'de Resmî İşsizlik Oranı ve Trendi (Ocak 1983 – Haziran 2010)

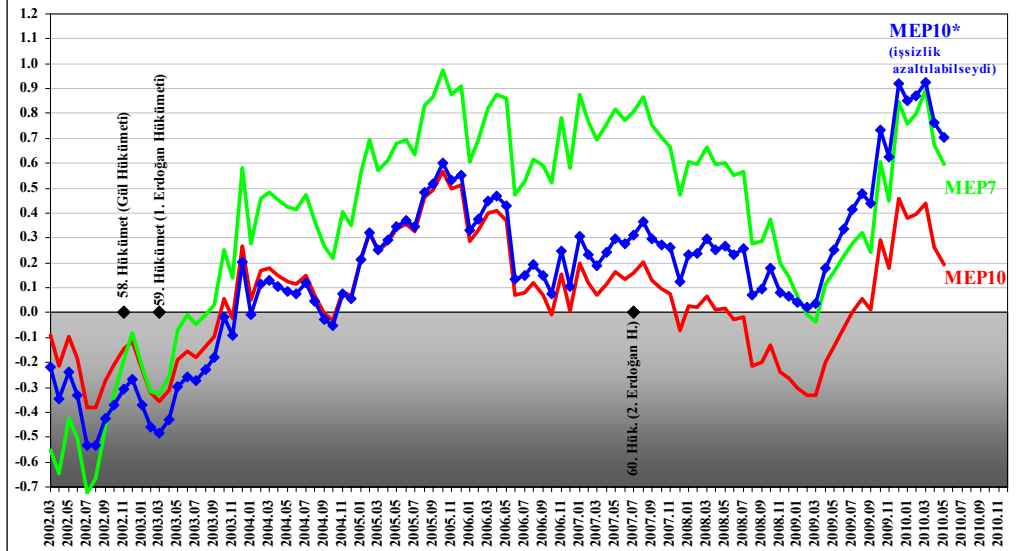

Türkiye'de işsizlik 2010 yılında azalma eğilimi içine girmiş olmakla birlikte bu azalma henüz kalıcı bir düşüşe dönüşebilmiş değil.

Veri Kaynağı: TÜİK.
Yöntem İçin Kaynak: Kibritçiöglü, A. (2007), http://mpra.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

23 / 50

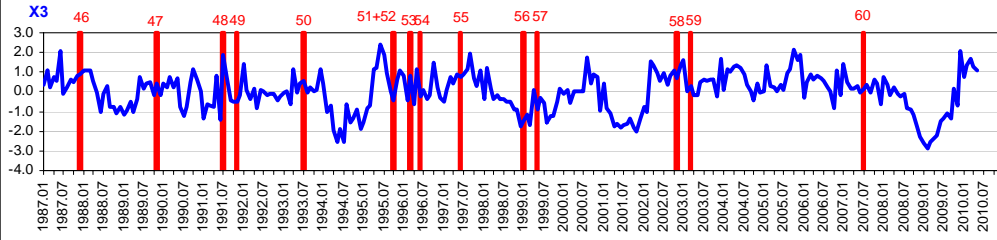
Eğer Ak Parti Hükümetleri İşsizliği Azaltabilseydi... (Kasım 2002 - Haziran 2010)

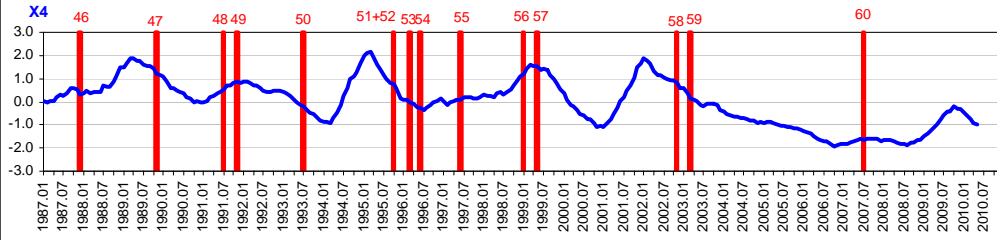
Yöntem İçin Kaynak: Kibritçiöglü, A. (2007), http://mpra.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf
Not: MEPI0*, MEPI0'dan işsizlik oranı, cari denge/GSYİH ve dış borçların artışı dışlanarak hesaplanmıştır.

24 / 50

X3: İmalat Sanayii Üretim Endeksindeki 12 Aylık Artışlar

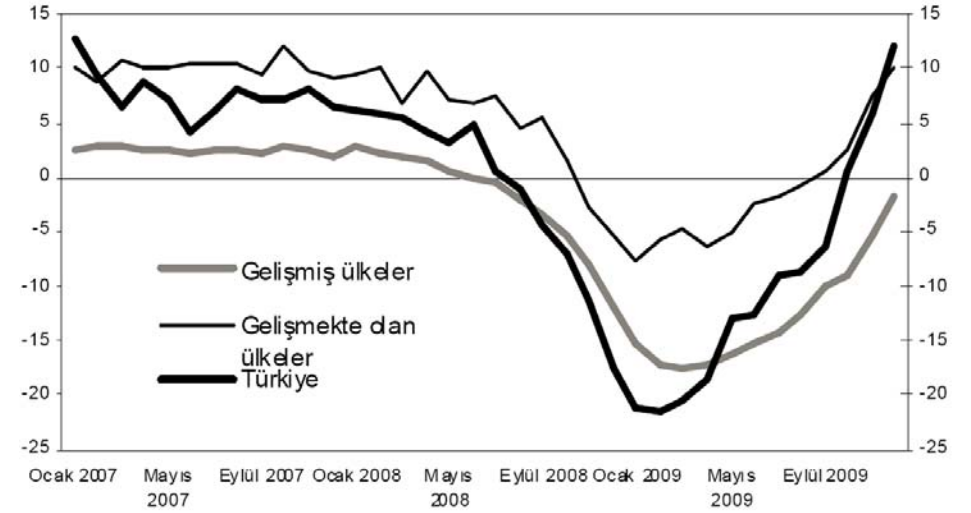

X4: Yıllık Cari Hesap Fazlası / Nominal Hasıla

Yöntem için Kaynak: Kibritçiöglü, A. (2007), http://mpa.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

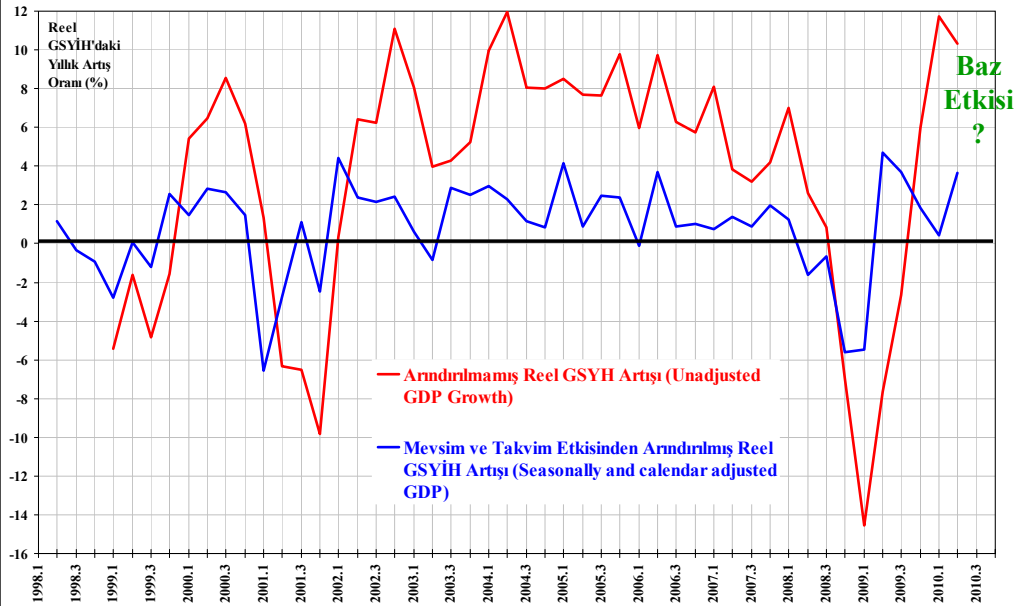
Sanayi Üretim Endeksindeki Yıllık Yüzde Değişmeler

Türkiye'nin sanayi üretimi, 2008-2009 krizi karşısında gerek gelişmekte olan, gerekse gelişmiş ekonomilerdekinden daha önce ve daha sert bir düşüş yaşasa da, onlardan daha hızlı bir artış sürecine girdi.

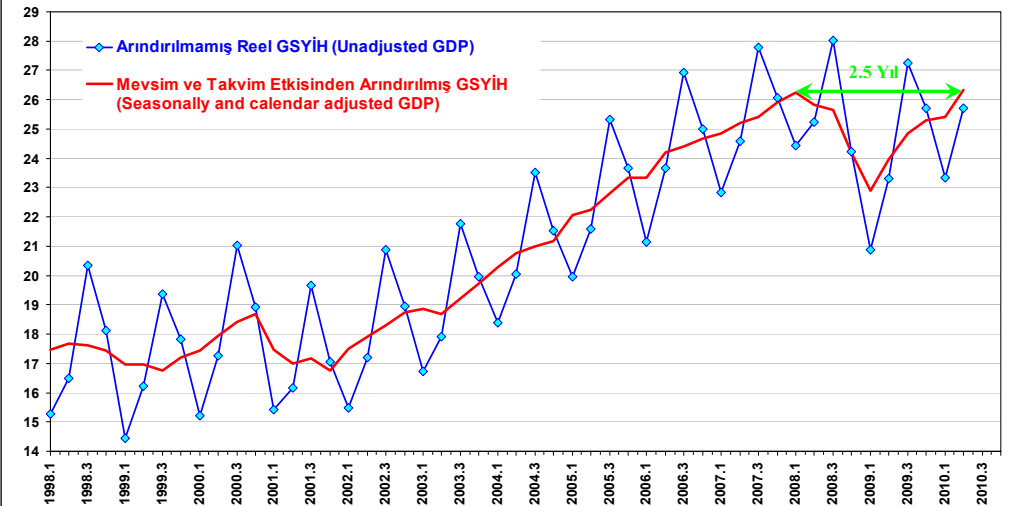
Kaynak: Elekdağ, S. ve diğ. (2010), "Finansal Stres ve İktisadi Faaliyet", *Central Bank Review*, Vol. 10 (July 2010), pp.1-8.

Türkiye'de GSYİH'daki Yıllık Reel Artışlar (1998.1 –2010.2)

Veri Kaynağı: TÜİK; Kibritçiöglü'nun hesaplamaları

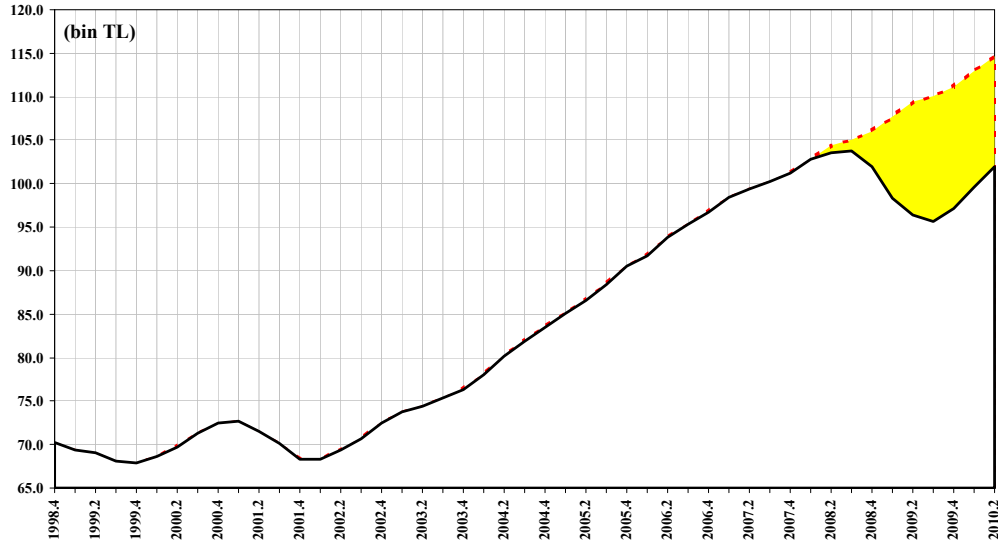
Türkiye'de Reel GSYİH'nın Seyri (1998.1 –2010.2)

Türkiye ekonomisinde reel GSYİH'nın küresel kriz öncesindeki düzeyine ulaşabilmesi için 2.5 yıl gerekti: Ocak 2008 – Haziran 2010.

Veri Kaynağı: TÜİK; Kibritçiöglü'nun hesaplamaları

Türkiye’de Güncel Krizin Reel GSYİH Cinsinden Bedeli

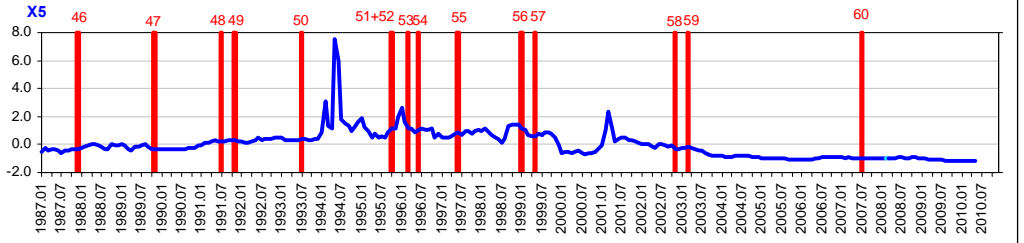

Türkiye’nin reel GSYİH’sı üzerinde küresel krizin ve bazı iç makroekonomik gelişmelerin olumsuz etkisi “olmasaydı”, Ocak 2008 – Haziran 2010 döneminde reel hasıla belki de **kırmızı kesikli eğri**deki gibi seyredebilirdi. Ama kriz “teğet geçmedi”...

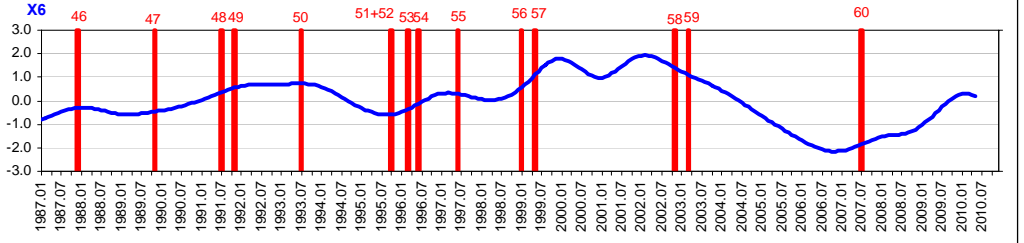
Veri Kaynağı: TÜİK; Kibritçiöğlü’nun hesaplamaları

29 / 50

X5: Hazine’nin Ağırlıklı Yıllık Bileşik Faiz Haddi

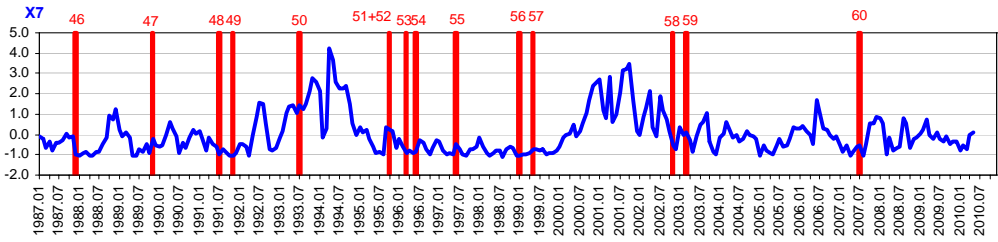
X6: Kamu Kesimi Borçlanma Gereği / GSYİH

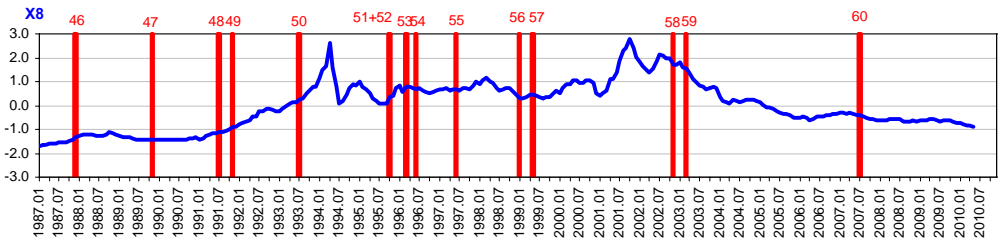
Yöntem İçin Kaynak: Kibritçiöğlü, A. (2007), http://mpa.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

30 / 50

X7: Reel Döviz Kurunun Dengeden Sapma Derecesi

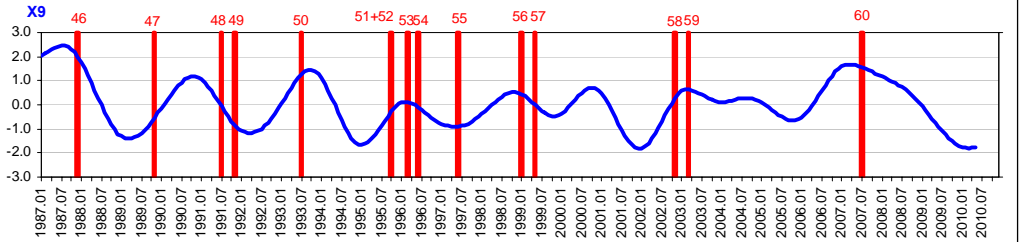
X8: Döviz Tevdiat Hesapları / M2 Para Arzı

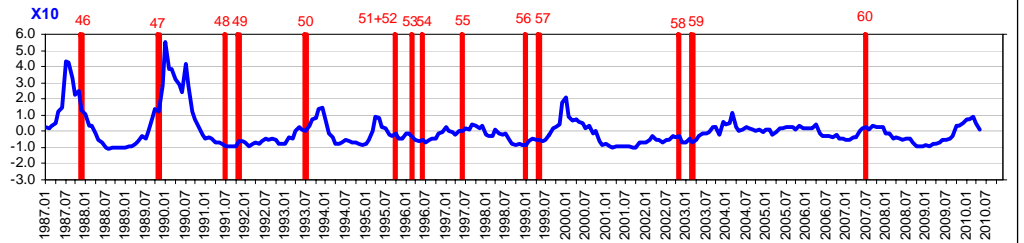
Yöntem İçin Kaynak: Kibritçiöğlü, A. (2007), http://mpa.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

31 / 50

X9: Toplam Dış Borç Stokundaki Yıllık Artışlar

X10: İMKB Ulusal 100 Endeksindeki 12 Aylık Artışlar

Yöntem İçin Kaynak: Kibritçiöğlü, A. (2007), http://mpa.ub.uni-muenchen.de/3962/01/MPRA_paper_3962.pdf

32 / 50

Küresel Ekonominin ve Türkiye Ekonomisinin Yakın Geleceği?

Die nahe Zukunft der türkischen Wirtschaft und der Weltwirtschaft

Dünya Ekonomik Forumu (www.weforum.org): 2010 Küresel Risk Raporu [1]

Figure 4 Key risks and themes from the Global Risks reports over the past five years

2006	2007	2008	2009	2010
<ul style="list-style-type: none"> Asset prices/indebtedness Chinese growth slowing to < 6% Fiscal crises Oil price spikes/supply shocks US current account deficit/fall in US\$ Critical infrastructure 	<ul style="list-style-type: none"> Asset prices/indebtedness Chinese growth slowing to < 6% Fiscal crises Oil price spikes/supply shocks US current account deficit/fall in US\$ 	<ul style="list-style-type: none"> Asset prices/indebtedness Chinese growth slowing to < 6% Fiscal crises Oil price spikes/supply shocks Rising and volatile food prices An abrupt, major fall in the value of the US\$ 	<ul style="list-style-type: none"> Asset price collapse Chinese growth slowing to < 6% Fiscal crises Global governance gaps Chronic diseases Increase resource-related risk (water, land and energy) 	<ul style="list-style-type: none"> Further falls in asset prices Chinese growth slowing to < 6% Fiscal crises Global governance gaps Chronic diseases Underinvestment in infrastructure

Dünya Ekonomik Forumu (www.weforum.org): 2010 Küresel Risk Raporu [2]

Economic Risks

- Food price volatility
- Oil price spikes
- Major Fall in the US \$
- Slowing Chinese economy (<6%)
- Fiscal crises
- Asset price collapse
- Retrenchment from globalization (developed)
- Retrenchment from globalization (emerging)
- Burden of regulation
- Underinvestment in infrastructure

Geopolitical Risks

- International terrorism
- Nuclear proliferation
- Iran
- North Korea
- Afghanistan instability
- Transnational crime and corruption
- Israel-Palestine
- Iraq
- Global governance gaps

Environmental Risks

- Extreme weather
- Droughts and desertification
- Water scarcity
- NatCat: Cyclone
- NatCat: Earthquake
- NatCat: Inland flooding
- NatCat: Coastal flooding
- Air pollution
- Biodiversity loss

**

Societal Risks

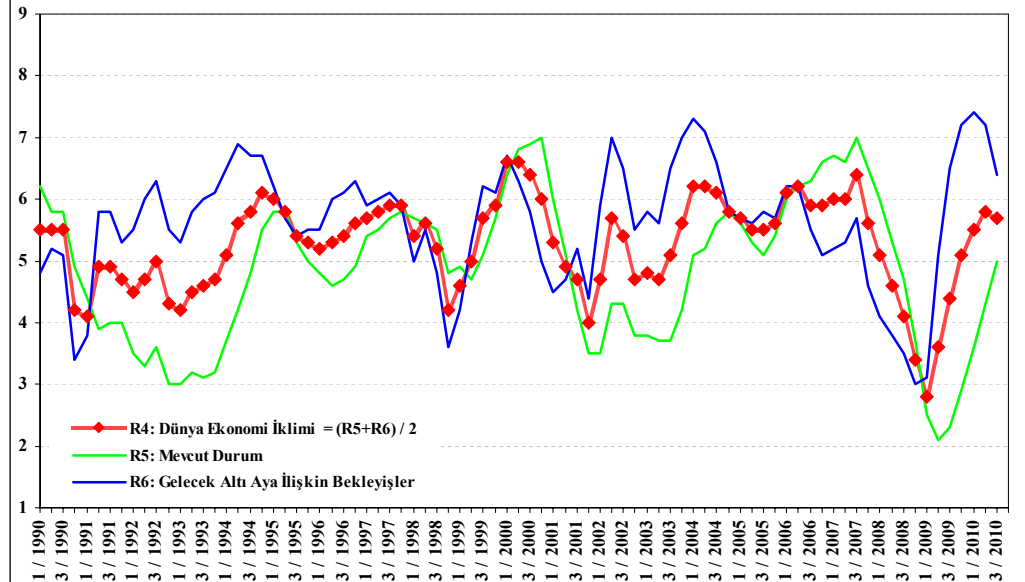
- Pandemic
- Infectious diseases
- Chronic diseases
- Liability regimes
- Migration

**

Technological Risks

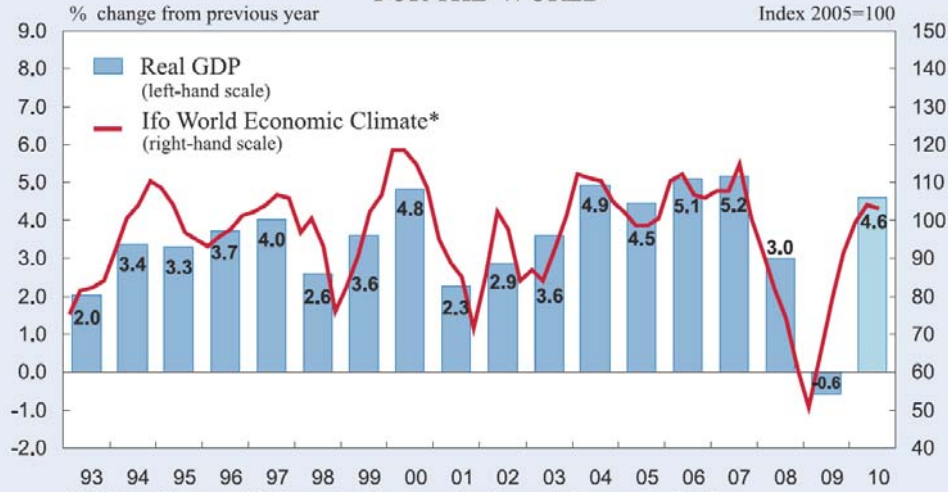
- Critical information infrastructure (CII) breakdown
- Nanoparticle toxicity
- Data fraud/loss

Ifo Dünya Ekonomik İklim Endeksi (Ifo World Economic Climate Index, WEICI, 1990-2010)

“WECI” – “Reel Dünya GSYİH’sı” İlişkisi

ECONOMIC GROWTH AND IFO ECONOMIC CLIMATE FOR THE WORLD

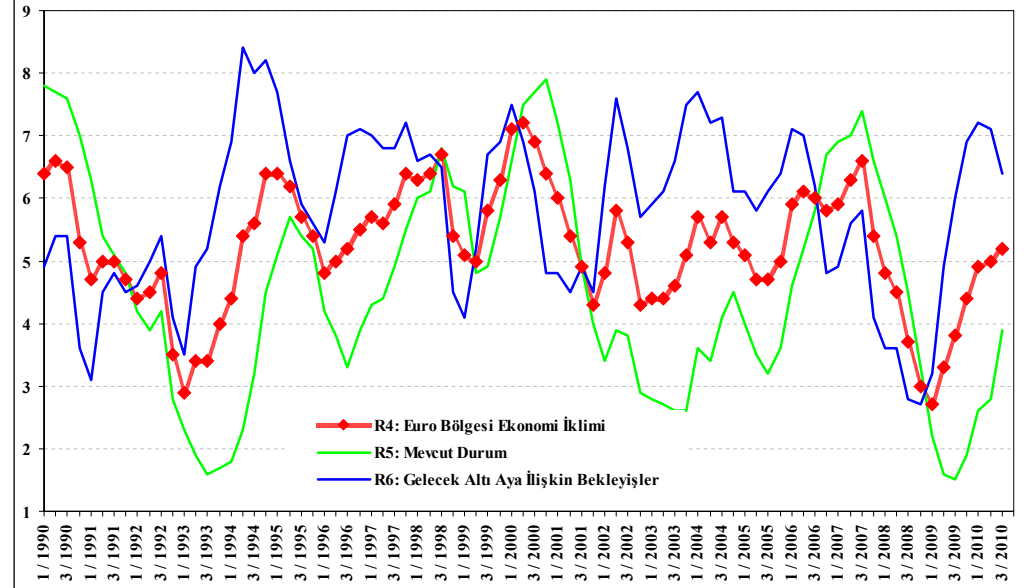
*) Arithmetic mean of judgement of the present and expected economic situation.

Sources: IMF, World Economic Outlook April: Update July 2010; Ifo World Economic Survey (WES) III/2010.

Kaynak: <http://www.cesifo-group.de/DocCIDL/WES-3-10.pdf>

37 / 50

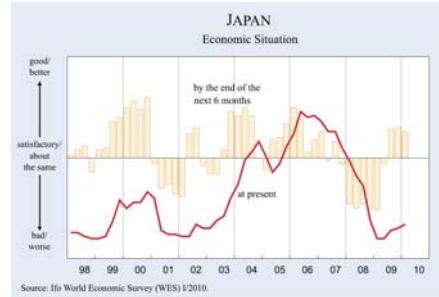
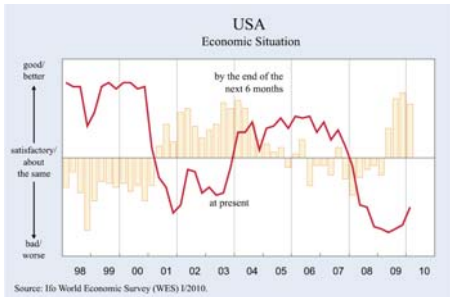
Ifo Euro Bölgesi Ekonomik İklim Endeksi (Ifo Euro Area Economic Climate Index, WECI, 1990-2010)

Kaynak: <http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/ifoHome/a-winfo/d/index/20indexwes>

38 / 50

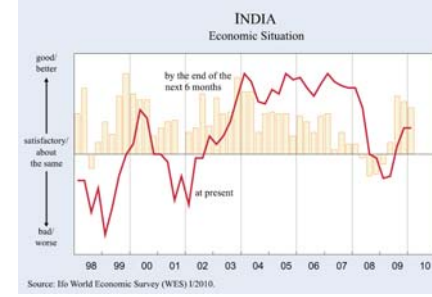
Ifo Ekonomik İklim Endeksi: Seçilmiş Ülkeler (1998-2010) [1]

Kaynak: <http://www.cesifo-group.de/DocCIDL/WES-1-10.pdf>

39 / 50

Ifo Ekonomik İklim Endeksi: Seçilmiş Ülkeler (1998-2010) [2]

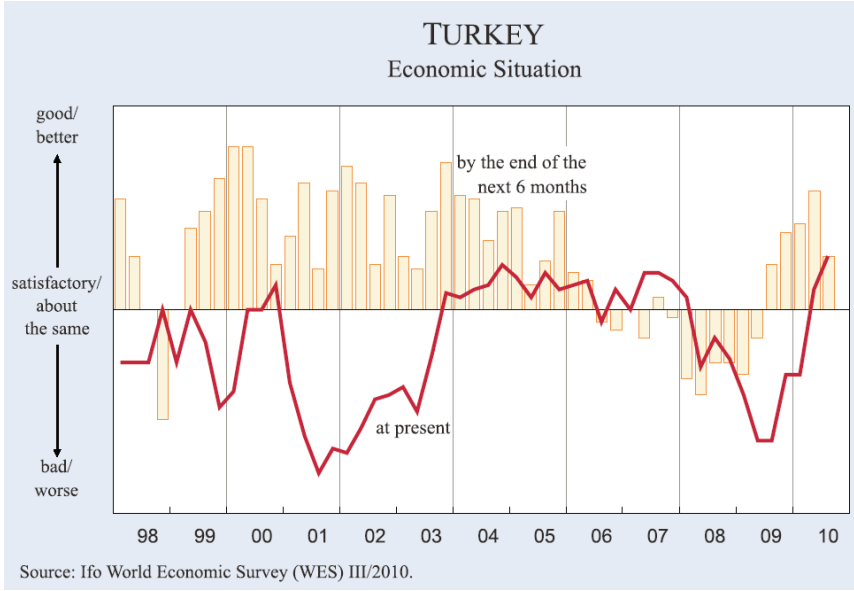

Kaynak: <http://www.cesifo-group.de/DocCIDL/WES-1-10.pdf>

40 / 50

Ifo Türkiye Ekonomik İklim Endeksi

(Ifo Turkey Economic Climate Index, WECI, 1998-2010)

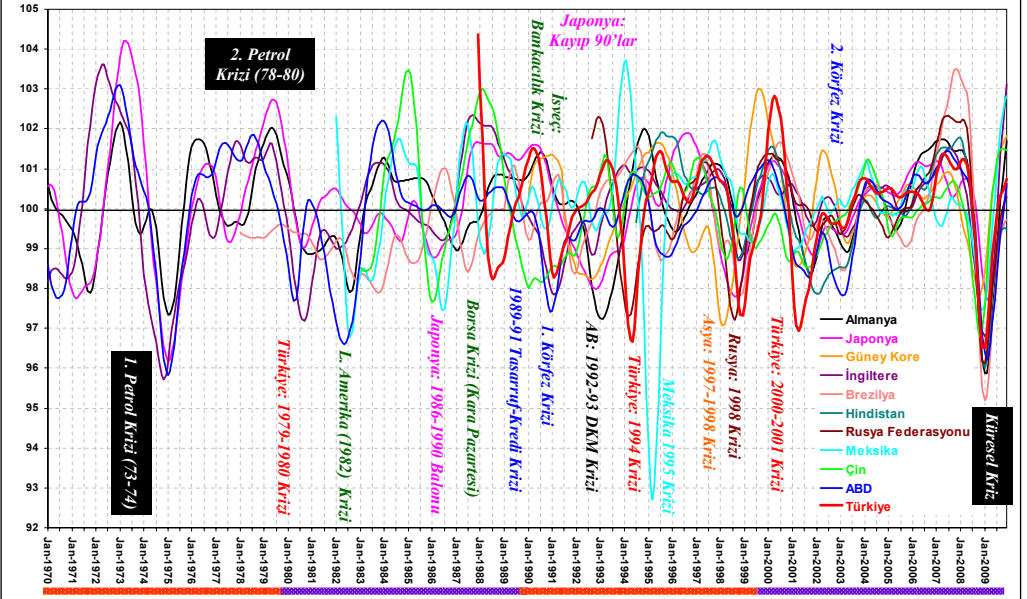

Kaynak: <http://www.cesifo-group.de/DocCIDL/WES-3-10.pdf>

41 / 50

OECD Bileşik Öncü Göstergeler (CLI) Endeksi:

Seçilmiş Ülkeler, Ocak 1970 – Aralık 2009

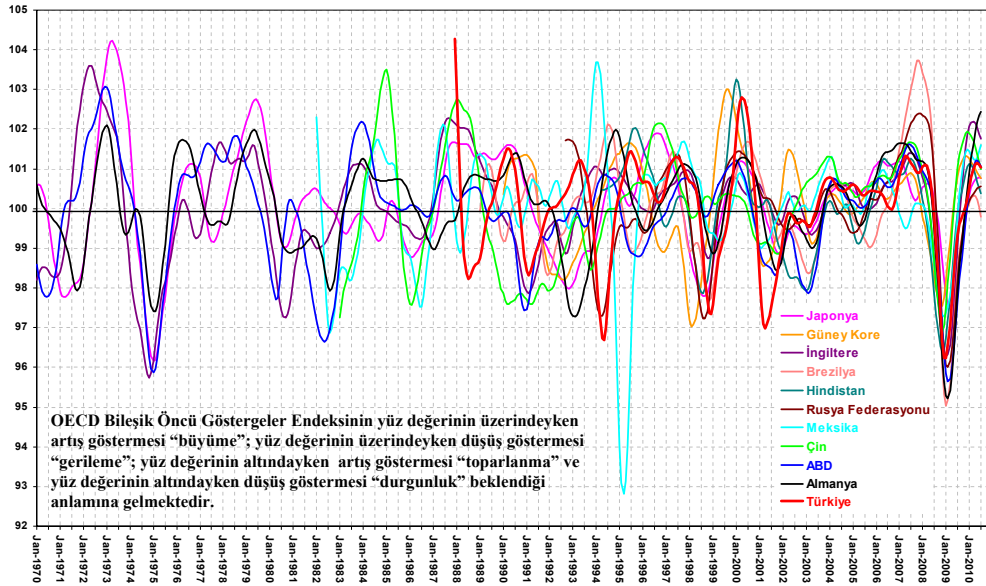

Veri Kaynağı: http://stats.oecd.org/index.aspx?datasetcode=MEI_CLI

42 / 50

OECD Bileşik Öncü Göstergeler (CLI) Endeksi:

Seçilmiş Ülkeler, Ocak 1970 – Temmuz 2010

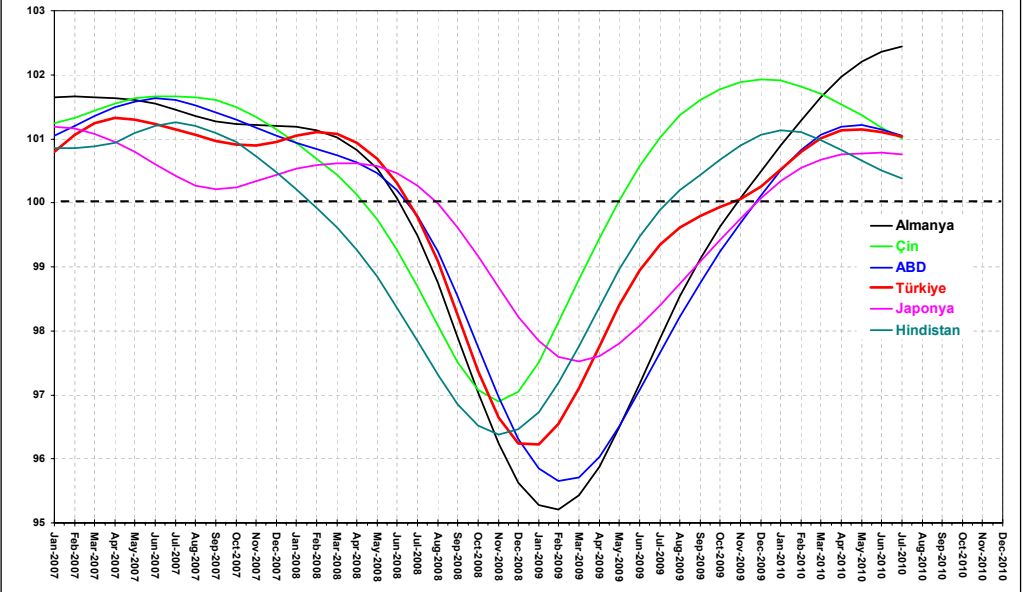

Veri Kaynağı: http://stats.oecd.org/index.aspx?datasetcode=MEI_CLI

43 / 50

OECD Bileşik Öncü Göstergeler (CLI) Endeksi:

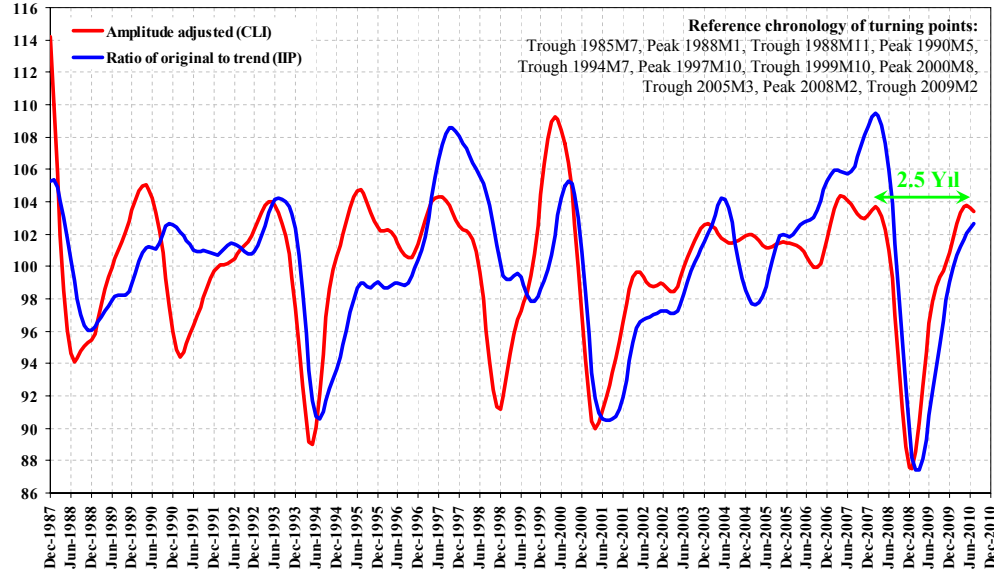
Seçilmiş Ülkeler, Ocak 2007 – Temmuz 2010

Veri Kaynağı: http://stats.oecd.org/index.aspx?datasetcode=MEI_CLI

44 / 50

OECD Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi: Türkiye, Aralık 1987 – Temmuz 2010

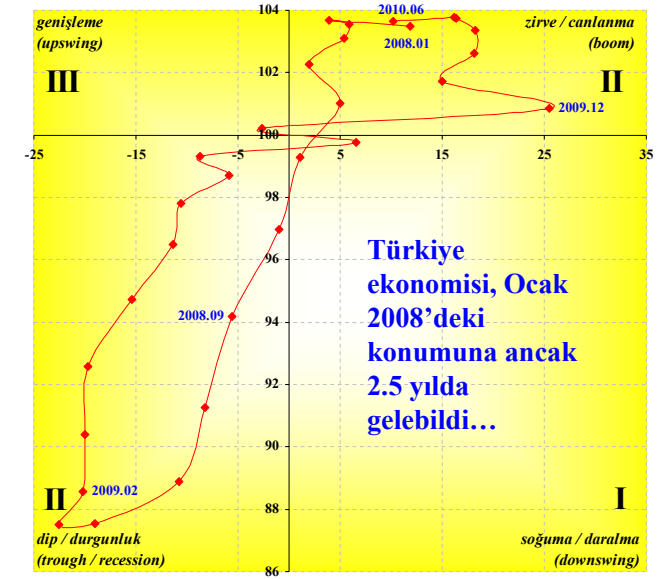

Veri Kaynağı: http://stats.oecd.org/index.aspx?datasetcode=MEI_CLI

Türkiye için dönüm (zirve ve dip) noktalarının öngörüsü: http://www.oecd.org/document/3/0,3343,en_2649_34349_2410307_1_1_1_100.html

45 / 50

OECD Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi: Türkiye (Ocak 2008 – Haziran 2010)

Veri Kaynağı: http://stats.oecd.org/index.aspx?datasetcode=MEI_CLI

46 / 50

Özet: Temel Sonuçlar ve Dersler

Zusammenfassung und Hauptergebnisse des Referats

47 / 50

Özet: Temel Sonuçlar ve Dersler [1]

- ❖ Türkiye ekonomisi küresel krizden *ciddi* biçimde etkilenmiştir.
- ❖ Özellikle (resmî) *işsizlikteki artış* çok ciddi boyutlara ulaşmıştır.
- ❖ Fakat, Türkiye’de yaşanan 2008-2009 krizinin tek sebebi *dış* kaynaklı bir şok değildir. Onun yanı sıra şu iki etken de krizi derinleştirmiştir:
 - ❖ Mevcut hükümetin 2005-2006 yıllarından itibaren ülkede başlayan makroekonomik kötüleşmeye karşı hiçbir yeni önlem *almamış* olması
 - ❖ 2008’de küreselleşmeye başlayan kriz karşısında oldukça gecikerek (en azından Aralık 2008’e dek!) alınabilecek önlemleri tasarlamaya başlaması
- ❖ Türkiye’nin krizden tamamen çıktığını söylemek ve bazı temel değişkenlerde gözlemlenen iyileşmelerin artık *kalcı* olduğunu iddia etmek için vakit henüz erkendir.

48 / 50

Özet: Temel Sonuçlar ve Dersler [2]

- ❖ 2010 yılında dünyanın pek çok ülkesinde ve bu arada Türkiye’de de ekonomik durumda *yeni bozulma işaretleri* gözlemlenmektedir.
- ❖ Eğer bu senaryolar ve tahminler gerçekleşecek olursa önce dünya ekonomisi, sonra da Türkiye ekonomisi, *yeni* bir krize girebilirler:

- ❖ Cari hesap açığında yeniden başlayan artışlara ve yaklaşan genel seçimler nedeniyle popülist harcamalardaki artış olasılığına (malî disiplinden uzaklaşma?) dikkat edilmesi gerekiyor.
- ❖ Ekonomik durumdaki kötüleşmeler veya şoklar karşısında hükümetler daima “uyanık” olmalı ve olumsuz gelişmeleri “bertaraf etmeye” veya en azından “hafifletmeye” yönelik iktisat politikası kararları tasarlamak için asla *gecikmemelidir*.

İlginiz için teşekkürler...

Vielen Dank für Ihre Interesse!

kibritcioglu@gmail.com

<http://kibritcioglu.com/iktisat/>